

15.11.2022

VN/17/2022
VN/17/2022-TEM-151

Hallintovaliokunnalle

Työ- ja elinkeinoministeriön lausunto HaV 15.11.2022 HE 133/2022

Viite: Hallituksen esitys eduskunnalle digitaalista henkilöllisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 122/2022)

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt työ- ja elinkeinoministeriön kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä digitaalista henkilöllisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi. Työ- ja elinkeinoministeriö on osallistunut hallituksen esityksen valmisteluun.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tärkeänä digitaalisen henkilöllisyydestä ja ulkomaalaisen asiointivälineen käyttöönottoa. Lisäksi ministeriö pitää tärkeänä, että henkilöille, jotka eivät halua tai voi käyttää mobiilisovellusta, luodaan luonnollisen henkilön tunnistusväline. Ministeriö katsoo lainsäädäntökokonaisuuden edistävän yhteiskunnan digitalisaatiokehitystä, sähköisten palveluiden käyttöä niin kansallisesti kuin EU:n alueella sekä ulkomaisen työvoiman saatavuutta ja maahanmuuttoa.

Esityksellä vaikutetaan myönteisellä tavalla EU:n sisämarkkinoiden toimintaan, koska se luo välineet rajat ylittävälle sähköiselle tunnistamiselle tulevaisuudessa. Tällä hetkellä suomalaisilla ei ole käytettävissään sähköisen tunnistamisen välinettä, jolla suomalainen voisi tunnistautua toisen jäsenvaltion viranomaismenettelyssä. Moni jo voimassa oleva EU-säädös lähtee siitä, että tällaiset tunnistamiskäytännöt ovat käytettävissä. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää erittäin tärkeänä, että kansallinen järjestelmä notifioidaisiin mahdollisimman nopeasti eIDAS tunnistamisvälineeksi järjestelmän voimaantulon jälkeen. Lisäksi ministeriö korostaa ulkomaalaisen asiointivälineen merkitystä sen parantaessa ulkomaalaisten mahdollisuuksia hyödyntää viranomaispalveluita Suomessa.

Työ- ja elinkeinoministeriö on esityksen valmistelun aikana ollut yhteydessä VM:n valmistelijoiden kanssa esitykseen liittyvistä kilpailu- ja valtiontuki oikeudellisista näkökulmista. Kilpailu- ja valtiontukisääntelyiden osalta ratkaisevaa on sen arvioiminen, missä määrin digitaalisen henkilöllisyyden palveluita voidaan pitää taloudellisenä toimintana, sillä kilpailu- ja valtiontukisääntelyitä sovelletaan vain taloudelliseen toimintaan.

Esityksen aiempaan versioon nähden esityksessä on tarkennettu taloudellisen toiminnan arvioinnin kannalta relevantteja seikkoja sekä arvioitu niiden täyttymistä digitaalisen henkilöllisyydestä, ulkomaalaisten sähköisen asiointivälineen, ydinidentiteetin todisteen, luonnollisen henkilön tunnistusvälineen, digitaalisen henkilöllisyyden sovelluksen, lukijarajapinnan sekä lukijarajapinnan sisältävän tarkastussovelluksen tuottamisen yhteydessä. Esityksessä on arvioitu näiden toimintojen olevan

joko viranomaisen roolissa tapahtuvaa tai siihen kiinteästi liittyvää toimintaa. Työ- ja elinkeinoministeriön näkemyksen mukaan esitetyt arviot ovat perusteltuja.

Esityksessä on myös todettu tunnistusmarkkinoiden toimintaympäristön olevan muutoksen ja kehityksen kohteena. Muutoksen ja kehityksen nopeuteen ja suuntaan vaikuttaa merkittävässä määrin EU:n eIDAS-muutosehdotus, jolla luodaan yhteinen lainsäädäntö eurooppalaisille digitaalisen identiteetin lompakkosovelluksille. eIDAS-muutosehdotuksen mukaan sekä viranomaiset että yksityiset toimijat voisivat toimia lompakkosovellusten tarjoajina ja jäsenvaltioille vaikuttaisi olevan tulossa velvollisuus tuottaa vähintään yksi asetuksen vaatimukset täyttävä lompakkosovellus. Esityksessä sanotaan ehdotetun mukaisen ratkaisun olevan nähtävissä yhtenä askeleena kohti identiteettilompakoihin perustuvia toimintamalleja sekä edesauttavan sitä, että Suomessa voidaan täyttää eIDAS-muutosehdotuksen velvoitteet. Esityksen valmistelussa on myös lähtökohtaisesti pyritty siihen, ettei valtion toimenpiteillä vaikeuteta yksityisten toimijoiden kehitystyötä. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää hyvänä sitä, että esityksessä on pyritty huomioimaan mahdollisia vaikutuksia tunnistusmarkkinoiden kehitykselle ja pyritty välttämään yksityisten toimijoiden kannalta haitallisia ratkaisuja.

Hallitusneuvos Liisa Huhtala